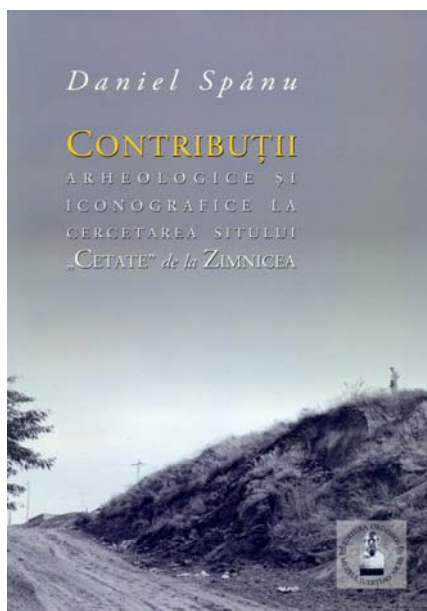

Daniel SPÂNU *Contribuții arheologice și iconografice la cercetarea sitului „Cetate” de la Zimnicea,*
Editura Ordessos, Pitești, 2014, 157 pagini, 28 planșe, anexe, prefață de Dragoș MĂNDESCU,
rezumat în limba engleză (Ioana ZIRRA), ISBN 978-606-8604-04-6

Vlad V. ZIRRA*

Cartea recent publicată – și despre care îmi face plăcere să spun câteva cuvinte – este un gen de carte „altfel” față de cele care sunt dedicate în mod obișnuit diferitor teme arheologice. Este o „istorie” critică a unui sit arheologic cu o soartă mai degrabă nefericită. Dacă ar fi un caz izolat, conștiința noastră ar fi poate mai liniștită, din păcate însă, numărul siturilor arheologice care pot fi incluse în categoria prezentată de autor este nepermis de mare.

Pe de-o parte este o încercare de a face o monografie a unei așezări care în literatura arheologică este bine cunoscută și mereu amintită, deși substanța informației factuale este vagă și răspândită în publicații de sinteză și interpretare. În această privință, analizând și comentând baza documentară constituită după destule campanii de săpături (împreună cu istoricul lor), concluziile sunt mai degrabă descurajatoare din mai multe motive, unele obiective, altele subiective. Pe de altă parte este un prilej de reflecție și completare a problematicii cu două studii de caz.

În prima categorie ar putea intra condiția sitului, cu locuiri inegale ca intensitate din mai multe epoci. Depunerile arheologice s-au deranjat una pe alta, iar eroziunea naturală sau antropică a făcut lucrurile și mai greu de urmărit și înțeles. Între cauzele / motivele subiective pot fi înșiruite și discutate situații legate de felul în care se face arheologie în România, pornind de la finanțare – care implică cercetările de teren propriu-zise, modul în care se realizează și se păstrează documentația, felul în care se recuperează și se restaurează materialele arheologice, iar apoi se valorifică prin publicații, expoziții etc. Ceea ce reiese în mod evident, exprimat pe un ton destul de amar de regulă, ironic uneori, alteori chiar sarcastic, este atitudinea critică față de cercetătorii care au săpat considerabil mai mult decât au publicat în mod sistematic. Până la urmă, efortul la care autorul s-a înhămat are ca punct de plecare exact această constatare, anume aceea că, deși așezarea de la Zimnicea face parte de câteva decenii din teoriile și folclorul arheologic recurente, substanța materială a documentației sau a inventarului arheologic recuperat sunt mult mai reduse decât ar trebui să fie, în raport cu dese referiri sau comentarii în legătură cu descoperirile făcute. Documentația, urmând investigațiile autorului, a fost fie minimală, fie nepotrivit păstrată (o parte pare să se fi pierdut sau deteriorat), iar o bună parte din materiale nu au fost prelucrate, necum publicate organizat.

Din genul acesta de circumstanțe izvorăște și regretul autorului, mai ales socotind că mijloacele financiare utilizate după cel de-al Doilea Război Mondial au fost de departe mult mai consistente decât cele alocate în primii ani ai mileniului trei. În ciuda acestei constatări, de altfel destul de bine cunoscute, rezultatele legate de valorificarea / fructificarea cercetărilor de teren au rămas destul de departe în urmă față de volumul financiar utilizat pentru investigațiile de la fața locului. Între altele, aceasta se datorează inclusiv situației că în arheologia românească niciodată cercetările de teren nu au fost cuprinse în cadrul legal al „organizării de șantier”, ceea ce ar fi oferit condiții potențiale de activitate, organizare și păstrare categoric mai bune, atât pentru documentația primară, cât și pentru materialul arheologic. Sigur, aceasta este numai una dintre cele două fețe ale problemei, cealaltă ar fi mai degrabă legată de insuficiența personalului de sprijin pentru prelucrarea materialelor (spălare, marcare, restaurare, clasificare, desen, depozitare etc.), pentru alcătuirea și păstrarea evidenței primare, iar apoi pentru pregătirea prelucrării documentației. Fără îndoială, o singură persoană nu poate face toate activitățile enumerate mai sus în condiții satisfăcătoare sau într-un timp determinat. Rezultatul unor astfel de lipsuri conduce la instalarea unui gen de indiferență și delăsare

---

* Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, str. Henri Coandă, nr. 11, sect. 1, cod poștal 010667, București, România; vvzirra@yahoo.com.

care nu fac altceva decât să reducă și mai mult cantitatea și calitatea publicațiilor și, în general, a comunicării rezultatelor obținute către publicul larg sau acela de specialitate.

Autorul a căutat (și a reușit) să treacă în revistă toate informațiile relevante referitoare la situl „Cetate” de la Zimnicea, începând cu primele săpături („dezgropări”) din sec. XIX, continuând cu cele interbelice și imediat postbelice, cele din anii '60-'70 și încheind cu ultimele cercetări de teren de la începutul sec. XXI. Numitorul comun al tuturor acestor săpături este acela că rezultatele lor nu au fost publicate sistematic, în schimb informații și concluzii referitoare la ele apar în diferite publicații sau comunicări sub formă sintetică. Evident, imaginea generală în legătura cu așezarea nu poate fi decât parțială și nesigură, cu atât mai mult cu cât locuirea medievală din sec. XV-XVI a bulversat considerabil depunerile de locuiri anterioare. Și ulterior situl a fost supus unui proces considerabil de eroziune naturală, dar mai cu seamă antropică, în funcție de nevoile localnicilor din preajmă sau de scurgerea unor evenimente istorice. Față de toate acestea, șanse pentru o cercetare sistematică amplă sau pentru o prezervare convenabilă a sitului nu se întrezăresc.

D. Spânu ne oferă „povestea” sensibilă, mai degrabă nefericită, a unui sit protoistoric la care este clar că ține și care ar fi meritat categoric o soartă mai bună, considerând importanța sa în acele vremuri demult apuse și faptul că în preajmă se află o necropolă de mare întindere, contemporană fie și numai parțial locuirii de epocă La Tène. Povestea aceasta este, însă, cât se poate de serioasă, iar concluziile avansate au un gust amar de dezamăgire și neputință. Alături de relatarea și comentariile lucide, critice și construite pe care ni le oferă, autorul aduce ca explicații două de studii de caz pe diferite teme legate de descoperirile de la Zimnicea. În parte acestea au fost publicate anterior, dar au fost adâncite și transformate pentru a fi integrate în acest volum. Oricare și fiecare din aceste studii de caz constituie tot atâtea argumente prin care este relevată importanța sitului și, cu atât mai mult, nemulțumirea autorului față de starea de lucruri din prezent. O concluzie implicită este aceea că situl are o „personalitate” care nu a fost respectată, deși ar fi meritat-o din plin. Aș adăuga că, din păcate, situații de genul acesta se întâlnesc foarte adesea, dar capacitatea de reacție a breslei arheologilor – pentru îndreptarea unor atari neajunsuri – este palidă și neorganizată, așa cum este în genere și sprijinul instituțional. Văzând lucrurile mai în ansamblu, s-ar zice că este mult mai comod (și depresiv, totodată) să invocăm „greaua moștenire” a diferitelor epoci trecute.

În sfârșit, volumul acesta este în mod clar un exemplu al modului în care, cu interes, disciplină și sensibilitate fapte de cercetare din trecut pot fi recuperate și rearticulate în mod critic și logic pentru o perspectivă mai clară și mai ușor de înțeles. Astfel, spre exemplu, prezența fortificației în situl „Cetate” nu se sprijină pe o bază documentară reală, deși, în general, situl era inclus în categoria așezărilor fortificate.

În același timp, ceea ce cred că vrea să spună o astfel de lucrare este că ea n-ar fi trebuit să existe, pentru că n-ar fi trebuit să întâlnim o astfel de situație...